

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ ผู้บริหารท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ปัญหา วิเชียรปัญญา

1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภา ท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนตำบล

ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด การปกครองท้องถิ่นถือว่าการปกครองแบบการกระจายอำนาจ โดยให้อำนาจประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและตัดสินใจในเรื่องต่างๆของท้องถิ่นนั้นๆ ตัวอย่างเช่นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความเจริญโดยประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ มีงบประมาณเป็นของตนเอง มีการบริหารงานโดยการเลือกตัวแทนของประชาชนเข้ามาบริหาร มีการเลือกตัวแทนมาเป็นผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ดังนั้นการบริหารงานของผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม เสียสละ มีใจเป็นธรรมเข้ามาบริหารและสมาชิกสภา ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการบริหารงานของผู้บริหาร พิจารณากลับกรองในการอนุมัติข้อบังคับต่างๆ

ดังนั้นผู้บริหารหรือสมาชิกสภา ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างไม่ถูกต้อง ไม่ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ก็จะสามารถที่จะถูกถอดถอนให้พ้นจากตำแหน่งได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย(ฉบับชั่วคราว) พ.ศ.2557 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ.ศ.2542 ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดกระบวนการดังกล่าวขั้นตอนและหลักเกณฑ์ที่จะถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่นไว้ แต่การปฏิบัติมักประสบปัญหาที่มีประเด็นปัญหาดังนี้

1.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งกระบวนการเข้าสู่การถอดถอนจะง่ายเกินไป เพราะถ้าเข้าสู่ชื่อครบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ก็สามารถเข้าสู่หลักเกณฑ์ของการถอดถอนได้เลย ไม่มีหน่วยงานใดๆเข้ามาตรวจสอบผู้ที่จะถูกถอดถอนก่อนว่ามีความผิดเพียงพอรหรือไม่

1.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของผู้ถูกถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเพราะการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนอาจจะได้คะแนนที่ไม่แท้จริงอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม อาจได้คะแนนมาจากขบวนการจัดตั้งระดมกันเข้ามาเพื่อทำลายกัน

1.3 ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ไม่ได้กำหนดในเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินการลงคะแนนเพื่อถอดถอน กรณีมีการถอดถอนควรกำหนดเพิ่ม โดยให้ผู้ที่ถูกถอดถอนเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย

เห็นว่าตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542¹ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการถอดถอนเนื่องจากตามพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ.2542 ยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายเลือกตั้งทั่วไปไม่ว่าการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น และการเลือกตั้งระดับประเทศหรือระดับชาติ ได้มีการปรับปรุงให้ทันสมัยกับเหตุการณ์อยู่เสมอ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ควรจะปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ปัจจุบันตามสภาพบ้านเมือง เพื่อให้ผลการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นนั้นเป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรม สมตามเจตนารมณ์ของประชาชนตามครรลองในการปกครองแบบประชาธิปไตย

สรุป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นของต่างประเทศและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550² ควรได้รับการปรับปรุงเพื่อให้กระบวนการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 สามารถใช้บังคับและดำเนินการไปได้โดยมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

1. ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 7 โดยให้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมว่า เมื่อราชการจังหวัดรับคำร้องตามมาตรา 5 ให้ดำเนินการจัดส่งคำร้องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนและรวบรวมเอกสารหลักฐานและสรุปรายงานข้อเท็จจริงที่ได้ตรวจสอบมาว่ากรณีมีมูลตามที่กล่าวหาหรือไม่ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับรายงานสรุปผลข้อเท็จจริงของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัด

¹พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542

²รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

แจ้งพร้อมทั้งส่งรายงานสรุปผลข้อเท็จจริงพร้อมทั้งเอกสารให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบ เพื่อดำเนินการให้มีการลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป

2. ควรแก้ไขเพิ่มรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 285 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 6 โดยให้กำหนดว่าผู้ใดมีพฤติการณ์ร้ายชัดปดิส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ประชาชนที่อยู่ในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีอำนาจดำเนินการถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้

3. ปัญหาทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ไม่ได้กำหนดในเรื่องค่าใช้จ่ายในการดำเนินการลงคะแนนเพื่อถอดถอน กรณีมีการถอดถอนควรกำหนดเพิ่ม โดยผู้ที่ถูกถอดถอนเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

2.2 เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและ ผู้บริหารท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศ

2.3 เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง ตามนัยพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางและการจัดทำข้อเสนอในการปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่งก่อนครบวาระ และนำกฎหมายหรือแนวทางของกฎหมายของต่างประเทศมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและการเมืองระดับท้องถิ่นของประเทศไทยในปัจจุบัน

3. สมมุติฐานของการศึกษา

ในปัจจุบันพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542 ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 เนื่องจากมีปัญหาทางกฎหมาย ดังนี้

- 3.1 ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
  - 3.2 ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของผู้ถูกถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น
  - 3.3 ปัญหาเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
- ด้วยเหตุนี้ จึงควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542

4. ขอบเขตของการศึกษา

4.1 ศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง เฉพาะที่ดำเนินการตามนัยพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542

4.2 ศึกษาหลักเกณฑ์การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่งตามนัยพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542

4.3 ศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมนี ประเทศแคนาดา

5. วิธีการดำเนินการศึกษา

ใช้การศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ระเบียบต่างๆ หนังสือตำราเรียน วารสารกฎหมาย บทความทางวิชาการ ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ วิทยานิพนธ์ เอกสารวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาศึกษาวิเคราะห์ และเปรียบเทียบ เพื่อจัดหาข้อดีและข้อเสียของปัญหา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคต่อไป

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น

6.2 ทำให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศ

6.3 ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง ตามนัยพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542

6.4 ทำให้ทราบแนวทางและการจัดทำข้อเสนอในการปรับปรุงระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่งก่อนครบวาระ และนำกฎหมายหรือแนวทางของกฎหมายของต่างประเทศมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและการเมืองระดับท้องถิ่นของประเทศไทยในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550